Gönderim Tarihi: 24.07.2018

Kabul Tarihi: 02.10.2018

JULIA KRISTEVA’NIN “POSSESSIONS” ADLI POLİSİYE ROMANINDA KİŞİ, UZAM VE SÜREM

Characters, Place and Time in Julia Kristeva’s Detective Novel “Possessions”

Mehmet BAKİ

Dr. Öğretim Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü.
mbaky2004@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4490-0364

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Kişi, uzam ve sürem yapısalcı, yapısalcı-sonrası ve yeni-sonrası roman incelenmesinde anlatı yerlemleri arasında yer alan temel öğelerdir. *Possessions*’da geleneksel, modern ve daha çok yeni-ötesi karışımı olan kişi-uzam-sürem ilişkisi görülür. Romanda anlatılan olaylar, kişilerin başından geçer. Doğal olarak bu olayları gerçekleştirenler ya da onlardan etkilenenler, romanın kahramanlarıdır. Dolayısıyla bu kişiler, hem metnin kurucu ögesi, hem eylem ve olayların sorumluluğunun taşıyıcılarıdır.

Her an ve her sahne için romancı, uzam-süremsel çerçeve oluşturmaya çalışır. Romandaki uzamlar, kişilerin, içinde yaşadıkları fiziksel çevreyle anımsanmasına katkıda bulunur ve yaşadıkları duygusal, düşünsel ve ruhsal gelişimlerini belirlemede rol oynar.

Romandaki kıya öyküsü, eşsüremlili öyküleme uygulayımı kullanılarak süredizimsel olarak anlatılır. Öte yandan, öykünün anlatısı içinde yer alan süremsel belirticiler ile süremsel imler (gün, hafta, yıl...), öykü süremini belirlemede yardımcı öğeler olarak kullanılır. Romanın yazılış süremini ile kurgunun süremini koşutmuş izlenimi verir. Böylece romanda öykü süremini, anlatma süremini ve okuma süremini “şimdi”de birleşmiş gibi görünür.

Anahtar Sözcükler: Julia Kristeva, Possession, uzam, sürem, kişi.

Abstract

Characters, place and time are the basic elements taking parts in narrative coordinates in the structuralist, post-structuralist and postmodernist study of novels. In *Possessions*, relation of character-place-time, created by traditionalism, modernism and rather postmodernism, were observed. The events narrated in novel lived through by characters. As a matter of course, those who run events or who have impressed by them are the heroes of novel. Hence, they are both constitutive members of the text and porters of acts and events.

For every moment and scene, the novelist tries to constitute a chronotropic frame. The places in novel contribute to characters to be remembered for physical environment in which they live and play a role in identification of their sensual, mental and psychologic development.

The murder story in novel is told as chronologic by using synchronic narrative technique. In other respects, temporal indicators and temporal markers (day, week, year), taking a place in the narrative of story, are used as auxiliary elements to identify the story time.

It gives the impression that the process of writing the novel may be made in parallel with the history of fiction. Thus in novel, time of novel case, narrator time and reading time combine in the “present”.

Keywords: Julia Kristeva, Possessions, place, time, character.

1. GİRİŞ

Possessions, Kristeva'nın üçüncü romanıdır. Kurgusu, kıya içerikli bir roman olmasına karşın, aynı zamanda ruhsalbilimsel, dönemin tarihsel, ekinel ve toplumsal konularını ele alıp işleyen ve bunlara bir takım çözüm önerilerini, kimi zaman açık kimi zaman örtülü olarak kişiler, uzam ve sürem aracılığıyla sunan polisiye bir yapıttır.

Romanda dedektifler hem polis hem de gazeteciden oluşur. Vahşice öldürülen kurban Gloria ile gazeteci kadın, yabancı karakterlerdir. Kıya(lar)ı işleyen(ler), on(lar)ın tanık(lar)ı ve öteki kişilerin hemen hemen tümü romanın ana uzamsal evrenini oluşturan Santa Barbara yerlileridir. Bu kişilerden kimileri aydın, müzik tutkunu, duyarlı, başkaldıran ve hümanist, yabancıları seven, kimileri ise aralarında sevi ilişkisi olmasına karşın yabancı düşmanı, işitme engelli, kendi tutkularının tutsağı ve kurbanı, şeytansı güçleri tarafından perilenmiş, suça eğilimli, mafya ile çalışan ve suç ortağı konumundaki karakterlerdir.

Possessions'da yer alan ana uzamlar, birbirlerine karşıt olarak, bir yandan çağdaş, bağımsız, özgürlükçü, insancıl, uygar Batı Avrupa'yı, öte yandan geri kalmış, kokuşmuş, çökmüş ve buyrukçu yönetim biçiminin egemen olduğu Doğu Blok'undan ayrılmış ve erktekelci yönetime sahip kimi ülke(ler)i çağrıştıran simgesel ve gerçek yerlerden oluşur ve romanda, çağdaş ve yeni-ötesi romanların özelliklerine uygun bir biçimde kurgulanır.

Anlatıma dayalı yazınsal metinlerde olduğu gibi bu romanda da okur, olayların başlama ve bitiş noktaları arasında geçen, her zaman süredizimsel olmayan ve anlatılan olayların yaşandığı olay süremi, anlatma/kurmaca süremi, ölçülebilen gerçek bir süre olan yazma süremi, yayınlanan yapıtın/romanın okurla karşılaştığı farklı süreler olan okuma süremi gibi sürem boyutlarıyla karşılaşır. (Kıran (Eziler) & Kıran, 2011) Ayrıca romancının ruhsalbilimci özelliğinden dolayı kimi ruhsalbilimsel izlekler içeren yapıtta, kişilerin ruhsal durumlarına göre süremi algılama olan "psikolojik sürem" (Narlı, 2002, ss.92-93) örgesine de yer verilir.

Bu makalede, Kristeva'nın çok katmanlı *Possessions* adlı romanını, anlatı yerlemlerinden kişi, uzam ve sürem yapılarını yapısalcı yapısalcı-sonrası ve yeni-ötesi kuramın yazınsal yöntemlerinden yararlanarak ana hatlarıyla inceleyeceğiz.

2. ROMANIN ANLATISINDA YER ALAN KİŞİLER

Possessions romanının betiksel kurgusunu oluşturan kişiler, tinsel ve fiziksel portrelerine uygun biçimde ve olay akışı içerisinde karşılıklı

konuşturulan, kendilerine özgü toplumsal bir çevre içerisinde yalnız ya da bütünleşerek yaşayan, hem çevrelerinden etkilenen hem de onu etkileri altına alabilen, sahip oldukları şeytansı ve perili tutkuları/tapıncaları ile (Gloria, Pauline gibi) okuyucunun zihninde canlandırılabilir nitelikte tipleştirilebilen, değişik meslekleri olan, kimi zaman etken, kimi zaman edilgen fakat durağandan çok devingen, (Stéphanie, Rilsky gibi) “topluma örnek olacak nitelikteki öğretici”, kimileri (örgücü kadın, Bob gibi) silik “küçük ayrıntılar”, kimileri (Pauline gibi) değişken ve “çelişkili kişilikler”, kimileri de (Fish gibi) insancıl güdüler bakımından “aktöresel yasalara uyum sağlamayıp onlarla alay” eden karakterlerdir. (Somuncuoğlu Özot Gamze, *Postmodern Roman: Kurgu, Dil ve Kişiler Kadrosu*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 9/6, Spring, Ankara/Turkey, 2014, ss.973-987. 10 Mart 2017 tarihinde https://kitapozetisite.files.wordpress.com/2017/03/2120501394_62somuncuoc49fluc3b6zotgamze-edb-973-987.pdf adresinden erişildi.) Bu kişilik yönleriyle çoğunlukla modern romanın, kısmen de yeni-ötesi romanın özelliklerine sahip kahramanlara benzedikleri söylenebilir.

Çok sayıda kişi kadrosuna sahip olmayan romanın başkışileri, öldürülmüş çevirmen ve engelli çocuk annesi Gloria, Parisli gazeteci-dedektif Stéphanie Delacour, kıya suçlarını araştıran komiser Nortrop Rilsky, Michael Fish, Jerry ve Jerry’nin ortofonisti Pauline Gadeau gibi kahramanlardır. Başkışilere oranla, romanı oluşturmak ve olayların gelişmesini sağlamak açısından dekoratif kahramanlar olarak romanda yer alan kimlikleri ve geçmişleri hakkında daha az bilgi verilen teğmen Andrew Popov, Igor Zorine, Allart parfümlerinin sahiplerinden ve Odile’in kocası Pascal Allart ile Stéphanie ile Gloria’nın hem eski dostu, hem kolej arkadaşları hiç çocuğu olmayan Odile, Gloria’nın komşusu örgücü kadın, Santa Barbara’da Le Matin’de gazeteci olan Larry Smirnoff, Profesör Igor Zorine, Gloria’nın ölmüş eşi Stan Novak, Brian Wat, Hester Bellini, psikiyatri hastanesindeki çocuklardan kadınlara tecavüz ettikten sonra onları boğarak Santa Barbara sokaklarına atan kişi olarak şüpheliler arasında yer alan Tayson X ve madde bağımlısı ve erdişi olan Tayson Y, öldürülen Teğmen Paoli Voli, komiser Rilsky’nin yardımcısı ve “burnu iyi koku alan” (Kristeva, 1996, s.158.) Popov, Gloria’nın erkek kardeşi Bob vb gibi ikinci dereceden kişiler de yer alır. Romandaki bu kişiler, hem anlatıcının betimleme ve portreleri hem de karşılıklı konuşmalar aracılığıyla, kimi zaman doğrudan kimi zaman da dolaylı olarak ve öteki kahramanlar tarafından tanıtılır. Adları, yaşları, meslekleri, mizaçları ve fiziksel özellikleri hakkında bir takım bilgiler verilir. Öte yandan yeni-ötesi romanlarda olduğu gibi, *Possessions*’daki roman karakterlerinin çok yönlü

oluşları, romanı bir anlamda gerçekliğe yaklaştırmaktadır. Kristeva karakterlerini bu romanında genel, karşıtlıklar ve uzam-sürem içinde olmak üzere üç şekilde anlamsal işlevler yükleyerek konumlandırır.

Özellikle kadın kahramanlar açısından varsıl bir romandır. Bu da yazarın, kadıncıl yanlısı olmasına bir göndermedir. Bu kişilerden kıya kurbanı Gloria, Pauline ve Stéphanie hem anneliğin yüce duygusunun hem de şeytansı arzular tarafından perilenmiş, ele geçirilmiş ve oyuna getirilmiş önemli karakterlerdir.

Başkahramanlar ile yardımcı karakterlerin kimileri yabancı uyruklu olup yabancı adlar ve soyadlar taşımaktadırlar. Bunlardan “Northrop Rilsky, Kristeva’nın *Le Texte du Roman* (1970)’da eleştirdiği *Anatomy of Criticism* adlı yapıtının sahibi olan yazın eleştirmeni Northrop Frye’ı çağrıştırmaktadır. Ayrıca Kristeva bu romanında Pascal Bellini gibi öteki ünlü düşünür ve sanatçıları çağrıştıran başka adlara da yer verir. Golria’nın hizmetçisi Hester’in soyadının “Bellini” olması ve onun Gloria’ya masajlar ve banyo yaptırması bize Giovanni Bellini’nin “Aynanın Karşısındaki Çıplak Genç Kadın” resmini bir bakıma anımsatır.” (Rus, 2011, ss.150-151) Öte yandan bir başka yabancı uyruklu kadın kahraman Gloria’nın soyadı olan “Harrison”, bir İngiliz soyadı, onun sevgilisi ve aynı zamanda kıyacısı Michael Fish ise çoğunlukla Amerikan ekininde rastlanan bir ad ve soyada sahiptir.

Romanın ana karakterlerinden yine yabancı uyruklu Stéphanie Delacour gözlemci, kimi zaman umursamaz kimi zaman kabullenmiş, yaşamda derinlik arayan, ayrık ve kendini dış yaşama açmış, gezmeyi ve düş kurmayı seven, aydın, ruhsal çözümleme yetisi olan, öngörülerini güçlü, farkındalığı artmış, bize çoğu kez romanın yazarını anımsatan bir karakterdir. Ayrıca romanın kurgusal evreninde, yazarın kendisine anlatıcı rolünü verdiği ve onun aracılığıyla örtülü olarak kendisinin çoğu düşüncelerini aktaran kadın karakterlerden Stéphanie, toplumun boş inançlarına karşı başkaldıran, simgesel düzeni ve özellikle Batılı olanların yabancı düşmanlığına, giyotine, feminizme, ırksal ve dinsel ayrımcılığa ilişkin düşünme biçimlerine dikkat çekmeye çalışan biridir. Ancak özgeçmişini üzerine çok bilgi verilmez. Onun babasına yakın olduğunu ve ölümünden itibaren onu, ancak düşlerinde gördüğünü öğreniriz. Ayrıca yıllar önce kendisinden hamile kaldığı adından söz edilmeyen bir sevgilisi vardır. Hamileliği sırasında toksoplazmoz’dan dolayı yedinci ayda düşük yapmak zorunda kalmıştır. (Libal, 2012, s.71.) Yaşadığı bu feci olay üzerine, “yok yere” (Kristeva, 1996, s.175.) düşük yaptığını da söyler. Çocuk sahibi olamamanın üzüntüsünü duyumsar ve anne olmanın özlemini çekerek, anne

olmanın güçlüklerinden söz eder: “Benim ne O’na, ne sürece, ne tasarıya, ne yarına, ne aşka, ne kaygıya, ne güvençli yaşlılığa ihtiyacım vardı, kadınlar çocuk istediklerinde hayal ettikleri her şey.” “Yalnız ve mutlu ya da mutsuz bir anne olabilirdim- her zaman aynı anne.” “Biz hamile olduğumuzda angaryaları, anjinleri, menenjitleri, okuma özürüllülüğü ya da çocuk felcini kafaya takmayız. Onları düşünmemeye çalışırız, başka bir şey düşünürüz.” (Kristeva, 1996, s.174)

Stéphanie, komiser Rilsky gibi bir klasik müzik hayranıdır. Rus asıllı Yehudi Menuhin düşkünü ve J.-S.-Bach hayranıdır. (Kristeva, 1996, s.25) Aynı zamanda, birkaç olayın birinci tekil kişi kadın anlatıcısıdır. Romanda, bir gezgin ve “yalnız avcı” (Kristeva, 1996, s.21) gibi nitelendirilen ‘Événement’ın Parisli Fransız muhabiridir. Kendisini: “[...] Ben bir göçmenim. Kimileri uyur: Ben ise göçer giderim. [...] geçiciyim.” (Kristeva, 1996, s.34) diye tanımlar.

Bu alıntı ile yazar bize, içinde Stéphanie’nin, babasının ve Yaşlı Adam’ın süremde ve uzamda göçebeler gibi gösterildiği *Le Vieil Homme et les loups* adlı ikinci romanın göçmenlik kavramını bir bakıma anımsatır. Yine önceki polisiye romanda olduğu gibi bu romanda da bu kahraman, romancının alt-beni konumundadır.

Başışilerinden Gloria Harrison’a gelince, başı kesilen- bu yönüyle, tarihte bir anlamda öteki başı kesilmiş kadınları da simgeleyen- göçmen bir kıya kurbandır. Saygın moda markalarını giyinen, kızıl saçları ve deniz yeşili gözleri, sinirli elleri, jimnastikçi kalçaları, ince aşık kemikleri “özellikle bu son yıllarda yumuşamaya başlamış olsalar bile oldukça belli bir biçimde dikleştirmeyi bildiği iri göğüsleri” (Kristeva, 1996, s.11) olan güzel fakat Shakespear’in *Soneler*’ini, Philippe Roth’un *Le Sein*’i (Kristeva, 1996, s.90) ve Faulkner’ı (Kristeva, 1996, s.23) Santa Barbara diline çeviren ve anlatıcının deyimiyle “Santa Barbara’da çevirmen olan basit kadın”, (Kristeva, s.18) çevirilerine ve öncü resme gönül vermiş biridir. Stan Novak adlı öncü ressam biri ile evlenir ve ondan engelli Jerry adında bir erkek çocuk doğurur. Sonrasında kocası her ikisini de terk eder ve başka bir ülkede ölür. Oğlu ile baş başa kalan Gloria ona taparcasına “bedenini ve ruhunu” (Kristeva, 1996, s.67) adar. Stéphanie’i onun bu durumunu çok iyi açımalar: “Adama, sineye çekmedir. (...) Kendisi, Jerry için her şeydi. Anne, baba, büyükbaba, büyükanne, teyze/hala, kuzen, vaftiz baba, vaftiz anne, doktor, psikolog, arkadaş, sevgili, dölyatağı, rahim, kulak, ağız, karın, anüs, Tanrı ve bunları geçiyorum.” (Kristeva, 1996, s.67)

Anlatıcı-yazar, Gloria’nın başından “cinsel organı” ve “çalışma aleti”

(Kristeva, 1996, s.11) diye söz eder. Aslında romanda yer alan ‘ana örge’ denilebilecek türden bu sözcükler, hem Gloria’nın çalıştığı duymadığı anlatılamaz hazzına ve kösnülcü cinsel yakınmasına, hem de onun migrenlerine göndermedir. (Kristeva gibi Dostoyevski’yi okumayı seven) Gloria, ailesinin servetinden dolayı varsıldır ve İngiliz asıllı ve genellikle cinsel bakımdan soğuk bir kadındır. Dostu Stéphanie, onun kökeninden söz eder: “Anne tarafından Rus atacılık ya da Dostoyevski’nin uyutucu okumalarından dolayı Gloria, acı çekmenin, hazzın ve sıkıntının soylu ruhların belirgin özelliği olduğuna ikna edilmişti.” (Kristeva, 1996, s.62)

Gloria, hamileliği boyunca yalnızlık içinde yaşayan ve hamileliği sırasında asla mutlu olmamış ve sıradan biri gibidir. Eşinin ölümünün ardından birlikte olmaya başladığı şiddet yanlısı, servetinde gözü olan Michael Fish’e şeytansı arzuları yüzünden bir anlamda boyun eğer. Ayrıca yalnızlık, Gloria’nın en çok korktuğu şeydir ve ona göre: “Yalnız bir kadın [...], kötü muamele görmüş bir kadından daha kötüdür.” (Kristeva, 1996, s.52)

Ayrıca bu kadın kahraman, romancının birçok kez itiraf ettiği gibi, onun alt-benini de simgeler. Kristeva “The severed head- Capital Visions” (2012) adlı kataloğunda bununla ilgili açıklama yapar: “Pek yakın zamanda, başı kesilmiş bir kadının öyküsünde kendimin farkına vardığımı düşündüm.” (s.13)

Romanın başkışilerinden komiser Northrop Rilsky, ilk kez yazarın bu romanında ortaya çıkar. Santa Barbara’da yaşar ve orada işlenen kıyalar, özellikle de Gloria’nın ölümü üzerine soruşturmalar yürütür. Babası, Bourgas’ın flarmoni orkestrasında şef, annesi ise piyano hocası, 57 yaşında, 30 yıllık polislik geçmişi olan, *Meurtre à Byzance* (2004)’ta de olduğu gibi klasik müzik seven Parisli gazeteci-dedektif kadına düşkün biridir. Onun gibi pek özel yetenekleri yoktur. Polislik mesleğine girmeden önce, hukuk öğrenimi görmüştür. Müdürleri onu, bu iş için biçilmiş kaftan olarak görür. Ayrıca kişilik olarak “kaba insanlar arasında yolunu şaşırmış züppe” (Kristeva, 1996, s.62) havası vardır. Sıkılğan bir mizaca sahip “yasaya ve aktöreye” (Kristeva, 1996, s.90) bağlıdır. Hileye başvurarak yandaş ve gerçek dışı haberlerle “görüntü toplumu” (Debord, 2018) nu yönlendirdikleri için, dostu Stéphanie dışında basın çalışanlarını pek sevmez. (Kristeva, 1996, s.62.) Gazeteci-dedektif Stéphanie’ye zaman zaman kur yapar ve o da bundan hoşlanır. Komiserin, hayal gücünden yoksun olmasının dışında, romanda hakkında çok bilgi olmayan teğmen Popov adında bir yardımcısı vardır. Rilsky’nin diline pelesenk ettiği “size söylemeye gerek yok (...’nutile-de-vous-le-dire)” (Kristeva, 1996, s.59) ifadesi bir tür ‘ana örge’

olarak romanda kendisiyle özdeşleşir. Öyle ki bu söz, zaman zaman yardımcı Popov tarafından da kullanılır.

Stan Novak, Gloria'nın ölmüş kocasıdır. Stan'ın kimi resimleri şekli bozulmuş kadın yüzlerini resmetmeyi seven Hollandalı soyut dışavurumcu ressam De Kooning'kilere benzer. (Kristeva, 1996, s.88) Gloria ile evliliği pek mutlu olmamıştır. Her ikisi, yıllardır sevişmeyi bırakmıştır. Stan, Gloria'ya asla sadık kalmamış ve oğlu Jerry ile ilgilenmemiştir. Gloria'nın arkadaşlarından olan Odile Allart'a göre ise "o, mazoşisttir." (Kristeva, 1996, s.76)

Jerry (Jérémie), Gloria'nın yakışıklı ve doğuştan duyma engelli 12 yaşındaki oğludur. Gloria için "Tanrının bir armağanı" (Kristeva, 1996, s.66) idi. Anlatıcıdan annesinin ona "bedenini ve ruhunu ona adadığını" (Kristeva, 1996, s.67) öğreniriz. Jerry, tabloların özdeşbaskısını yapan biridir. Bilgisayar kullanmayı sever. Annesinin öldürüldüğü gece onunla kalsaydı, annesinin daha az içki içeceğine ve o kadar çok uyku ilaçları almayacağını düşündüğünden, onun ölümünden bir anlamda kendisinin suçlar. Romanın sonunda Stéphanie, annesi öldükten sonra Jerry'nin, onun yokluğunun üstesinden geldiğini ve gerçekte annesine gereksinim duymadığı kanısındadır. Annesini yitirdikten sonra, video oyunlarına olan düşkünlüğünü değiştirip bilgisayara yönelir. Siyah gözlü, sarı saçlı ve Stéphanie'nin kıya anısıdır. (Kristeva, 1996, s.251) Sorasında Kristaeva'nın son romanındaki karakterlerden biri olacaktır.

Michael Fish, Gloria'nın sevgilisidir. Gloria, Fish'in iyi sevişen ve kadınların hoşuna giden "yalnızca bir seks işçisi olduğu, asla evin beyi olmadığını" (Kristeva, 1996, ss.143-144) itiraf eder. Kendisi ile karşılaştıktan sonra, artık tablo tecimeni olan "sade bir iş adamı" (Kristeva, 1996, s.44) dır. Gloria'ya karşı çok kaba davranır ve servetinden dolayı onunla evlenmek ister. Ölmüş eski eşi Stan Novak'tan pek hoşlanmayan, kurnaz, obur, hiperaktif biridir. Gerçekte onu, birinci derecede kadınlar ilgilendirmez fakat onları, ereklerine ulaşmak için kullanır. Bir tür Rus ruletçisi, kaybetmek için kazanma ve kazanmak için kaybetme sarhoşluğu içinde, insana geçici güven veren fakat insanları kullanmada insanüstü çaba sarf edendir. (Kristeva, 1996, s.180) Tıraş edilmiş saçları, açık renkli gözleri ve taşralı çapkın havası vardır. Yaklaşık 50 yaşlarındadır ve fiziksel gücü akıl gücünün ötesine geçen biridir. Kibar bir iş adamıdır ve mafya ile ilişkileri vardır. Baş kesilmeden önce Gloria'yı boğan kişidir. Bu kıya suçundan 10 yıl hapis cezası alır.

Brian Wat ise sara (epilepsi) hastası ve Gloria'nın yardımcısıdır. Onun

cesedini bulup polis çağıran ilk tanık konumundaki kişidir. Shakespeare’ın *Soneler*’inin çevirisi süresince, yardım etmek için Gloria’nın evinde geceyi geçirir. Kıyayı işlemez fakat yasadışı silah ve uyuşturucu ticaretinde Fish ile suç ortaklığı yapar. Ayrıca kendini Bob’a, Gloria’ya ve Michael Fish’e satmış olduğuna üzülen bir karakterdir: “Çeşitli silah, uyuşturucu ve sanat eseri kaçakçılığı içinde olan Santa Barbara mafyası Madellin Kartel’i sürekli işbirliği halindedir ve Brian bu iki kuruluş arasındaki getir götür işlerindeiletici rolündedir. (...) Gloria’nın ortadan kaldırılmasına duyduğu üzüntü, Gloria’nın öldürülme olayındaki suçsuzluğu hiçbir işine yaramaz. Yasadışı silah ve uyuşturucu ticaretine bulaşmakla Santa Barbara mahkemesince 2 yıl hapis cezası alır.” (Kristeva, 1996, s.186)

Bir başka kadın karakter, Jerry’nin terapisti, 30 yaşlarında, “cinsel bakımından tamamen kabuğuna çekilmiş” (Kristeva, 1996, s.235) Pauline Gadeau’dur. Anlatıcı onun öyküsünden, romanın son bölümünde söz eder. Fransa’nın ‘Bretagne’ bölgesindedir, Paris’te tıp fakültesinde öğrenim görmüştür. Bir zamanlar bebekken ve annesi isteyken bakıp büyüttüğü ve kendisini bir anne gibi seven Aimeric adında bir erkek kardeşi vardır. Her ikisi de cerrah olmak ister. İkiz kardeşler gibi birbirlerine çok yakındılar. Birbirlerinden ayrılmazlardı, öyle ki yakınlıklarından dolayı enstest arzuyla birbirlerine yaklaşmadan suçlanırlar ve kimi kişilerin onları sevgili gibi görmeleri bile söz konusu oldu. Fakat erkek kardeşi, çok genç yaşta- daha 15 yaşında iken- suda boğulup ölür. Bu olay üzerine Pauline’in sağlığı bozulur ve sinir bozukluğu hastası olur. Uzun süre felç olup aylarca konuşamaz ve yemek yiyemez. Sonunda tıp öğrenimini bırakır ve birkaç kez “bileklerini ve boğazını keserek” (Kristeva, 1996, s.234) kendi kendini öldürme girişiminde bulunduğu için, yaşamının iki yılını bir psikiyatri hastanesinde antidepressan ilaçlar içerek ve elektroşoklar alarak geçirir. Daha sonra Pauline, kendine yeni bir yaşam kurar. Santa-Barbara dilini öğrenir ve ortofoni öğrenimi görür. Böylelikle Pauline, başka bir dilde kendini adeta “yeniden doğmuş” (Kristeva, 1996, s.236) gibi duyumsar. Stéphanie onun için “Jerry, ölü gövdeye yeni bir tohum aşılasa da, gerçek Pauline Aimeric ile birlikte ölmüştür” (Kristeva, s.271) der. Yalnızca uzam ve dil değişikliği onu yeniden yaşama bağlar. Romanda “tek düze” (Kristeva, 1996, s.42) yaşam süren bir kadındır. Yaptığı mesleğin gereği olarak rolünün, “kendinden, gene kendinden daha az söz etmek değil başkalarını konuşturmak.” (Kristeva, 1996, s.70) Belirgin ve tekdüze bir sese sahiptir. Rilsky’nin sorgulamaları sırasında en çok şüpheli kişidir. Ayrıca Stéphanie’nin, Gloria’nın başını kesmeyle suçladığı tek kişidir. Ayrıca Jerry’nin ortofonisti- yani konuşma bozukluğunu düzelten- uzmandır. Gloria’nın bu engelli çocuğuna çok yakındır. Onun değerli ve gizli sırdaşıdır. Öyle ki bu çocuk, ailesi tarafından

azarlanınca Pualin'e sığırır.

Hester Bellini, Gloria'nın hizmetcisidir. Onun işini sevmez fakat kendisini çok sever ve onun boğulmasına tanık olan tek kişidir. Teğmen Popov'a göre, "kimsenin gereksinim duymadığı ve öldürmeye can atmadığı kadın türü" (Kristeva, 1996, s.155) Gloria öldürüldüğünde, onun değerli birkaç eşyasını çalıp doğduğu köye gider ve gözden kaybolur. Bu nedenle komiser yardımcısı Popov, Hester'in sınıfsal öç almak için Gloria'yı boğduğundan şüphelenir fakat gerçekte kıyanın gerçekleşmesinde suç ortağı olmadığı ancak soruşturmanın sonunda anlaşılır. Yaşlı, somurtkan, soğuk, son derece seks düşkünü kadın Hester ile Brian Wat arasında, kıya soruşturması sırasında, cinsel bir ilişkiden de kuşku duyulur.

Profesör Igor Zorine, 60 yaşlarında, bekâr, Gloria'nın alışkanlıklarına bağlı, ona âşık ve onun dostudur. Saint-Ambroise Hastanesi'nde çocuk psikiyatrisi servisinin başkanıdır. Pauline kadar olmasa da, Jerry'ye özen gösterip onunla ilgilenir. Kırmızı Volvo arabası olan, içine dönük biri ve "çocukların Profesörü" (Kristeva, 1996, s.126) diye adlandırılır. Titiz, ayrıntılarla ilgilenir, kusursuzluk yanlısıdır. Freud sonrası psikiyatridi sorgulayıp bilgi aktarır. Kıya olayının işlendiği gecede ki akşam yemeğine katılan davetliler arasında olduğundan, kıyayı işlemiş olmakla değil de, Jerry'nin tablosunu çok sevdiği için, çalmış olmakla suçlanır.

3. ROMANDA UZAM

Romanların başat öğelerinden ve anlatıyı şekillendiren temel öğelerden biri olan uzam, ister gerçek ister imgesel ya da gücöl olsun, her romanımsı yapıtta kesinlikle bulunur ve "anlatı yerlemleri" (Yücel, 1995) arasında yer alır. Yapıtın/romanın hem konusu, hem kişi kadrosu, hem de olay süreminin anlatımı konularında önemli bir belirleyicidir. Romanda uzam-kişi arasındaki tutarlılık, onun ana düşüncesini ve özünü bulgulamada önemli etkenlerden biri olduğu kadar, kurgusal yapısının hem sağlamlığını hem zayıflığını belirleyen bir göstergedir.

Kristeva, yarattığı kişiler ile onları çevreleyen kurgusal evren arasında var olan bağlantıları kurmada gerçekte dikkatlidir. Kişilerini okura daha iyi sunmak için, bezemi, onların hareket alanlarının içine kurar. Kişilerin karakterleri de, güncel yaşantının çerçevesini oluşturan özdeksel ayrıntılar aracılığıyla anlam kazanır. (Goldenstein, 1980, s. 96)

Uzam, yapıtta/romanda kimi yerlerin betimlemesiyle ve yer adları aracılığıyla gerçek etkiler yaratarak gerçek dünyayı yeniden kurma çabasına yönelik olan "göndergesel işlev", olayın düzenini oluşturmada çerçeve-öykü

durumuna bir öykü yerleştirerek, yerleşik öykünün aslına uygun anlatım edimini başlatmaya yarayan “olay örgüsü işlevi”, metni yorumlayıp algılamaya olanak sağlayan anlamları doğrulamaya yarayan “simgesel işlev” gibi bir takım işlevlere sahiptir.(Edvard, 1997, ss. 20-21)

Klasik roman incelemelerinde, romanda uzam ve sürem öğeleri ayrı ayrı ele alınır. Oysa Rus eleştirmen Bahtin’e göre, sürem uzamdan yani içinde bulunduğu uzamdan ayrı düşünülemez. Bahtin’in, Einstein’ın görelilik kuramından aldığı “kronotop” (Bahtin, 2014) (sürem-uzam) kavramı, roman içinde sürem ile uzam ilişkisini ortaya koyar. *Possessions*’da da uzam, yapının yazıldığı ve okunduğu süremle ilişki içindedir. Kristeva bu romanında, kısmen geleneksel, kısmen modern ve yeni-ötesi uzamsal uygulamaları anlatı içerisine serpiştirerek vermektedir. Romanda ben-anlatıcı, imgelem evreninde gözlemlediklerine göre, Bahtine’in tarzına uygun olarak kimi zaman hem uzamı hem de süremi düzenler: “Air France hava yollarına ait uçak beni buraya bıraktığından beri bir hafta geçmişti. Yine de, aynı kaygı beni sarmıştı: Bu şehirden asla ayrılmamıştım.” (s.21)

Possessions’da tek bir uzamdan değil de, aksine birbirinden farklı, içlerinde karakterlerin yer aldığı doğrudan ve dolaylı gönderme yapılan uzamlar söz konusudur. Başlıca uzamsal öğeler, uygar olmayan ve geri kalmışlığın simgesi olan kent Santa Barbara (Kristeva, 1996, ss.119-120), kimi zaman insanın iç dünyasını ve yetiştiği ekini yansıtan, kimi zamanda romancının doğduğu ülkesini eğretilmeli olarak imleyen ev- Gloria Harrison’un konutu-, (Kristeva, 1996, s.44)), ruhsal açıdan gevşemeye ve rahatlamaya olanak sağlayan kapalı ve esenlikli bir yer olan Paris’teki Lutétia barı (Kristeva, 1996, s.222), sağaltma görevi olan kapalı bir yer olan Santa Barbara’daki Saint-Ambroise çocuk psikiyatri kliniği (Kristeva, 1996, s.189)), daha çok atom mafyasıyla bağlantılı olan kimi geri kalmış ve erktekelci yönetime sahip Pakistan, Kuzey Kore, Irak ve İran (Kristeva, 1996, ss.195-196) gibi ülkeler, başlıca tatil yörelerinden olan esenlikli, açık ve Stéphanie için ruhsal sağaltıcı özelliği olan Korsika, Cortou, Martinik ve Ré (Kristeva, 1996, s.172) adaları, Allart ailesi için esenlikli, açık uzamlardan tatil yöresi ve aynı zamanda gerçekte Bulgaristan’ın Karadeniz kıyısındaki bir kaplıca merkezi olan Sables d’or, (Kristeva, 1996, s.105), Louvre müzesi (Kristeva, 1996, ss.218-219-220) vb. Komiser Nortrop’un babası Bourgas’ın Filarmoni orkestrasının şefidir. (Kristeva, 1996, s.100) Burası da romanın gerçek uzamları arasında yer alan Bulgaristan’da bir kenttir.

Romanda olayların gerçekleştiği karşıt uzamlardan söz edilebilir. Bunlardan gerçek uzam olan ve çağdaş yaşamın egemen olduğu Paris

(Fransa), İspanya, İtalya (Kristeva, 1996, s.220), Bourgas (Kristeva, 1996, s.254) ve kurgusal/imgesel uzam Santa Barbara (Doğu ülkeleri, özellikle yazarın kökenlerinin bulunduğu Bulgaristan) karışık bir şekilde işlenir. Romancı, bu romanında, kapsayıcı olmanın yanı sıra, bir karakter olma özelliğini de yansıtan bu karşıt uzamlarla, kimi zaman özneler aracılığıyla kimi zaman doğrudan birbirlerine güç uygulamaları sayesinde bir dizi anlamlar yaratmaya çalışıyor olabilir. Bunlardan Santa Barbara kapsayan, açık, esenliksiz, ölümün kol gezdiği, sağlıksız, güvensiz, yabancı karşıtı, gerici, kaba, umutsuz ve kargaşa dolu kişilerin yaşadığı ve eğretilmeli olarak gerçeği imleyen simgesel bir uzam iken, Paris- özellikle Stéphanie'nin yaşadığı Paris'teki Cherche-Midi- (Kristeva, s.220) esenlikli, gerçek, açık, sağlıklı, güvenli, dingin, uygar, özgürlükçü, yaşam ve umut dolu kişilerin çoğunlukta olduğu bir uzamdır.

Bu kapsayıcı ve karşıt uzamlar içerisinde yer alan ve Stéphanie'nin deyimiyle “Santa Barbara diye adlandırılan berbat bir ülke” (Kristeva, 1996, s.82) ve barbar bir uzamı simgeleyen bu yerleşke daha önemli bir yer tutar. Çünkü kıyaların işlendiği, siyasal yetkinin bozulduğu, kent sakinlerinin vurdumduymaz oluşları, medyasının dalgalandırıcı haberler peşinde koşarak görüntü kirliliği oluşturduğu, mafyanın kol gezdiği ve prim yaptığı, ekin sel gelişimi ilerlemiş ülkelere oranla gerilerde kaldığı, yabancıların öldürülüp-kafası kesilen Gloria gibi- pek sevilmedikleri simgesel bir uzamdır. Santa Barbara aynı zamanda dedektif-gazeteci Stéphanie için de esenliksiz bir uzamdır: “(...) Santa Barbara'nın ağır entrikalarına ve cinayet işlemeye düşkünlüklerine tüm bedenimle maruz kaldığımı sanıyordum.” (Kristeva, 1996, s.25)

Bu nedenle, orada olup bitenler Stéphanie'ye, oradan ayrılma arzusu verir. Fiziksel ve tinsel olarak onun canını sıkır. Öyle ki oradan ayrılıp esenlikli olduğu başka bir uzam olan Fransa'ya bir an önce dönmeyi arzular: “Fransa'ya geri dönmek isterim. (...) Yol kıyısında her ağaç, özentili bir saygı gösterisi yapar. (...) Yansımayan bir milimetre peyzaj yok; varlık, burada ivedilikle mantıksaldır.” (Kristeva, 1996, s.127)

Stéphanie, bu ülkeyi (Fransa'yı) ve onun sakinlerini sevse bile, onların sahip oldukları kimi özellikleri eleştirmekten de sakınmaz. Örneğin, Fransızların barışseverliklerini. Ayrıca “bütünleşme” yanlısı ve “dışlama” karşıtı olan “Paris'teki hümanistleri” (Kristeva, 1996, s.22) sevmediğini dile getirir ve bir başka yapıtında, onlar üzerine kimi itiraflarda bulunur: “Paris'te, ayrımına vardığım Galyalı'lara özgü kurnazlıkları olan İsviçre'ye özgü bu barışseverlik sabahından daha çok, New-Yorkluların sıkıntılarına ve İngiliz tarzı göreve daha yakın duyumsadığımı itiraf ediyorum.” (De Nooy,

2003, ss. 113-129.) Romancının, bu karşıt uzamlar aracılığıyla, bir anlamda okuyucunun dikkatini öykü sonuna kadar canlı tutmayı erek edindiği kanısındayız.

Possessions, kendisine özgü tınısı olan özel bir topografya içerir. Yazar okura, betimlediği uzamlarda siyaset, yasaların işleyişi ve toplum dizgesi üzerine kimi bilgileri verir ve uzamlara özgü özelliklerden hareketle, roman kişilerin etkinlikleri ile onların kişisel ilişkilerini ortaya koyarak tanıtır: “Soruşturma, Fish’in Kolombiya’daki faaliyetlerindeki suç ortaklığını göstermekteydi. Çeşitli silah, uyuşturucu ve sanat yapıtları kaçakçılığına bulaşmış Santa Barbara mafyası, Medellin karteliyle birlikte sürekli ilişki içinde hareket ediyordu ve Brian, her iki kuruluş arasında kısaca ulakları oynuyordu.” (Kristeva, 1996, s.186)

Öte yandan uzamlar, romanın olay örgüsünün oluşmasında da adeta başrolde dirler ve yeni-ötesi uygulamaya uygun biçimde, karşıt uzamlar yan yana, iç içe ve kimi zaman eşsüremliler olarak yer alırlar. Örneğin, Stéphanie’nin Santa Barbara ve mafya üzerine yaptığı araştırmalardan vardığı sonuçların aktarımı: “Stéphanie, Gloria Harrison’un anlamsız ölümü meydana gelmeden önce bu berbat ülkeye geliş nedeni için kendisine belge sağlayan en akılcı ve en elverişli öğeler ile yetinmeye karar verdi. Şöyle ki, Smirnoff tarafından taslağı çizilen yolları araştırdı, doğrudan psikiyatri hastanelerini, kamulaştırmaları, emlak skandallarını, iktidara yakın çevrelerdeki kokuşmayı, siyasi partileri soruşturdu. Larry haklı idi. Zincirleme ticaret oldukça yüksekti, düğüm, Başkan’ın etrafında yeniden sıklaşıyordu. Güçsüzlerin haklarını savunan gazeteci, Gloria’nın katledilmesi ile ilgisi olmayan kendi bulduklarını zaten yayınlıyordu. “Matin” gazetesinden “bir kadın” olduğu sanılıyorsa, bu 21 Ekim Cumartesi günü, her şey, iğrençliğin baş sorumlusu olarak seri katili gösteriyordu: Hizmetçi kadın, ev sahibesinin boğulduğunu görmüştü ve ölmediği için Michael Fish, sahte bir Picasso tabloyu çalacak durumda değildi, yalnız bir psikopat bu kadar saçma bir çalıntıyla yetinebilirdi ve üstelik bu kadar barbarca işler yapabiliirdi.” (Kristeva, 1996, s.159) ve “Mafya, Doğu ile Batı, Kuzey ile Güney arasında fark gözetmiyor ve bir dolandırıcı olan Yaşlı Kıta’nın birden fazla milletvekilini tanıyorum (...).” (Kristeva, 1996, s.104)

Possession’daki kapalı uzamlar, roman kişilerinin ruhsal dünyalarını da açılar. Santa Barbara’da kaldığı sürece, yaşadığı konaklama yeri olan Bob’un bürosunun, Stéphanie’nin kendi ruhsal durumu üzerine olan etkisinden söz etmesi gibi: “Evimdeki gibi, Paris’te, Cherche-Midi’de.” (Kristeva, 1996, s.34)

Kristeva, romanındaki eylem ve kişileri hem gerçek, hem de simgesel bir uzamda konumlandırır. Bunu, ana olay ile roman kişilerinin konumlandığı gerçeğin imgeselliğine ve onların ruhsal durumlarına özgü bir uzam yansıtarak yapar. Örneğin, Sartre'ın varoluşçu felsefesinin yanlısı olan komiser Northrop ile yaşadığı uzam olan Santa Barbara arasında felsefel bir ilişki bağının kurulması gibi: “Bulantılı ve müzik sevdalısı olduğu için Northrop, gizliden gizliye bir Sartre yanlısıydı fakat kibar ve öyle olmaktan gurur duyan, hiç kimse, varoluşçuluğun asla umursanılmadığı Santa Barbara’da buna itimat etmese bile.” (s.101)

Yazar, özellikle uzamların ve kişilerin portrelerinin betimlemesini yaparken, zaman zaman Balzac tarzı betimlemeleri anımsatacak biçimde, yani uzun ve dışarıdan içeriye doğru olacak bir yöntem izler. Kimi zaman bu tür betimlemeler, birkaç sayfayı kapsar. Örneğin, Harrison konutunun betimlemesi üç sayfanın üzerindedir. İlk evin şekli, ardından ayrıntılı olarak çevresi tanıtılır, daha sonra kat kat, oda oda evin içerisi betimlenir. Paris’teki Cherche-Midi caddesinin betimlemesi ise yaklaşık iki sayfa sürer. Yine Bob’un bürosunun betimlemesi de bu tür uzun betimleme içerisinde yer alır. Gloria’nın başı koparılmış olarak öldürüldüğü evindeki bu akşam yemeği sahnesi anlatımı, çoğunluğu Gloria’nın evinin betimlemesinden oluşan, toplamda yaklaşık dokuz sayfa içerir.

4. ROMANDA SÜREM

Yazınsal anlatılardaki anlatı yerlemlerinden olan sürem, sonsuzluğuyla değişmez fakat geçmiş, gelecek ve şimdi gibi bölümlere ayrılabilir olmasıyla değişen bir yapıdadır. Ayrıca algılarımız aracılığıyla yaşadığımız dünyanın sunumunu düzenlemeye olanak sağlayan ekinel ve çok boyutlu bir sorunsal kavramdır. Bu nedenle her romancı, kendi tarzınca sürem geçişine duyarlı olmaya çaba gösterir.

Possessions’in kurmaca dünyasına ait olan ve anlatısındaki kişiler tarafından yaşanan sürem olan öykü süreminin saptanması, Kristeva’nın önceki romanı *Le Vieil Homme et les loups*’ya göre, süremsel belirleyicilerin süredizimsel olarak verilmesi ve süremsel eksenlerin dağılımının tamamen açıcı olması nedeniyle çok daha kolaydır.

Öykünün ilk anlatısı, 15 Ocak Cumartesi günü başlar ve 21 Ocak Cuma günü sona erer. Böylece toplam öykü süresi yaklaşık bir haftadır. Öykü 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 Ekim tarihleri arasına konumlanır ve çoğunluğu tanıkların dinlenmesini içeren olayların yer aldığı olay örgüsündeki olayların artarda sıralanmasıyla geçerli bir çizgisellik içinde meydana gelir.

Kristeva, bir yandan bölümleri ayıran ve olayların art arda sıralanmasını gösteren süredizimsel bir yol izlerken, öte yandan olayların gerçeklik düzlemine yerleştirilmesine olanak sağlayan tarih koyma imlerinden yararlanır: “Hiçbir ileti yok, bu Pazartesi sabahı, 17 Ekim”, (s.53) “Salı, 18 Ekim, saat 17.30. Bekleme, tanıkların yüzleşmesi, soruşturmalar” (s.87)

Ayrıca kurmaca süremi niteleyen ve süremsel sıçramalar içeren “bir hafta”, (Kristeva, 1996, s.27) “bir gün” (Kristeva, 1996, s.159) gibi çeşitli süremsel sözce birimlerini, yani nesnel süremi de kullanır. Kimi süremsel sıçrama sözceleri, roman kişileri aracılığıyla okura bildirilir. Örneğin, Odile ile Stéphanie’nin (aynı zamanda “Paris’in Romence adı” (Ivavtcheva-Merjanka, 2011, s.114.) olan) Lutétia barındaki konuşmaları sırasında Odile’in söylemi: “(...) Mayıs ayının sonundayız, bu kâbusun üzerinden bir buçuk yıldan fazla zaman geçti.” (Kristeva, 1996, s.230)

Okura, kahramanların sürem içerikli karşılıklı söyleşileri aracılığıyla, kişilerin meslekleri ve kimlikleri ile ilgili bilgiler de verilir. “On yıllık gazetecilik, röportajcılık, tanıklık kabullerinden sonra Stéphanie” (Kristeva, 1996, s.226) örneğinde olduğu gibi.

Yazar, kimi zaman roman kişilerini olayın süremine tanıklık ettirir. Örneğin, Stéphanie’nin, aradan geçen zaman zarfında Jerry’nin yaşça büyümesini dile getirmesi: “Bir buçuk yılda, Jerry Novak küçük bir çocuk olmaktan çıkmıştı.” (Kristeva, 1996, s.251) Öte yandan roman, polisye türden olduğu için – özellikle de Gloria’nın başından geçen olayların anlatılmasında–, kurmaca süremi çözücü geriye dönüş uygulayımı da kullanılır. Romanda yer alan kimi kişi adlarıyla sürem ilişkisi arasında da bir ilişki kurulur. Nitekim Rus’a göre: “Kristeva, adlar aracılığıyla yapılmış bu tuhaf benzerlik kurma yoluyla, okura geniş süremsel deneyim görünümü sunmaktadır. Çizgisel süremi (olayların, kıya soruşturmasının ve kıyacıyı aramanın süremi) sanatlardaki ekinlerarası kesik baş resimleri üzerine soruşturmayı geliştiren ölüm süremsizliğiyle kesiştirir.” (Rus, 2001, ss. 150-151.)

Romandaki “olayın gelişim sürecini saptamaya yönelik bir edimin söz konusu olduğu kurmaca dünyayı aktaran söylemin ve anlatıcıya ait olan” (Günay, 2001, s.125) anlatının süremine gelince, anlatıyı yavaşlatan fakat roman kişilerinin kimliklerini ve onların yaşam öykülerini tanıtmak ereğiyle, bilgileri okura aktaran geri dönüşlerle ilintili karmaşa bir sürem de söz konusudur.

Çok kimlikli, yani çok sesli bir anlatım söz konusu olduğunda ise,

olaylar çoğunlukla süremsel bir sıra izlemez. Anlatımın süremi, geri dönüşler, olacakları önceden haber veren öncelemelerle doludur. Bu öncelemeler, yalnızca elöyküsel anlatıcı ile değil, aynı zamanda özöyküsel anlatıcı Stéphanie tarafından da yapılır. Örneğin, bunlardan biri, romanın başlarında Gloria'nın nasıl öldüğüyle ilgili: "(...) Gloria'nın, başı kesilmeden önce ölmüş olduğunu anlamaktan gına geldi." (Kristeva, 1996, s.24)

Romanın kurgusal şimdiki süremi, Gloria'nın cesedinin bulunmasıyla başlar. Gelecek süremi, cesedinin bulunmasından itibaren, sürem boşluğu sırasında Rilsky, Popov ve Stéphanie'niden oluşan kıya soruşturmalarının araştırmasıyla belirlenir. Gloria kıyasının işlendiği akşam yemeğinden sonra, 15 Ekim Cumartesi günü gerçekleşir. Soruşturma, iki gün sonra 17 Ekim Pazartesi sabahı başlar (Kristeva, 1996, ss.24-25) ve 21 Ekim Cuma gününe kadar devam eder. (Kristeva, 1996, s.159) Geçmiş süremi, Gloria kıyasından ve Stéphanie'nin Santa Barbara'ya gelişinden, yani Gloria'nın öldürülüp başının kesilmesi, tümü Stéphanie'nin eski dostu olan Gloria, Odile Allart, komiser Rilsky, Pauline Gadeau ile olan tanışıklığından önce olup biten tüm olayları kapsar.

Olayların meydana gelmesine göre anlatı düzeni, büyük çoğunlukla onların gerçek süredizimleridir. Romanda artsüremsellik, özellikle anlatıdaki geri sapım uygulayımıyla çok belirgindir. İlk anlatının başlangıcında, Gloria kıyası yer alır. Bu olayın öncesindeki olaylar, sonrasında geri sapımlarla tekrarlanır ve sonunda kıyacı(lar) bulunur. Örneğin, bu kıyacıardan biri olarak sunulan Pauline'in, Gloria'nın başını kesme ediminin altında, onun derin psikolojik nedenlerin yattığını anlamayı kolaylaştırmak için, içler acısı öyküsünün ara ara sunulması gibi.

Hem anlatı süremi, hem öykü süremi arasındaki tüm süremsel bağlantılar, romanın anlatısının hızını doğrudan etkiler. Anlatının öyküleme hızı aynı zamanda özetin hızıdır. Yazar, pek önemsemediği yaşam dilimlerini anlatırken, öncesinde ayrıntılara inerek, hızlandırdığı anlatının dizimini yavaşlatmak için bundan yararlanır: "17 Ekim bu Pazartesi sabahı hiçbir ileti yok. Aksine Northrop Rilsky'nin müzik tutkunu sesi.

Ve çabucak Gloria'nın evine gidiyorum." (Kristeva, 1996, s.53)

Öykü yaklaşık iki yıl sürerken, roman birkaç günde okunabildiği için öykünün süremi anlatının süreminden daha uzundur.

Öte yandan romancı, öteki anlatı öğelerinden oluşan- örneğin çok zaman kendi düşüncelerini ortaya koyarak öykünün süremini durdurmak için

Gloria'nın bedenini betimlemesinde- (Kristeva, 1996, ss.11-12) *mola* ya da öykü süremini yavaşlatmak için tanıkların sorgulanması sırasındaki karşılıklı söyleşiler ve akşam yemeği gibi önemseddiği ve aynen yansıtmak istediği olayların süremlerini kurgularken *sahne*, kendisinin önemseddiği en önemli anlara vurgulamada *yavaşlatma* ve okura seçimlerinin ereğini kavramaya yardımcı olması için de *eksilti* uygulamalarını da kullanır. (Genette, 1972, s.230) Ayrıca anlatıda zaman zaman birinci tekil kişi adlı kullanımına yer verilerek, öyküde, anlatıcının içinde yaşadığı süremi gösteren öznel sürem anlayışı da söz konusudur. Bu durumda, öykü kişisi için 'öznel' olan bu sürem, okur için 'nesnel' olmaktadır.

Possessions'da, öyküleme sıklığı ise çeşitlilik gösterir. Romanın çoğunda *eşitlik kipi* söz konusudur, hatta kimi olaylar bir kez anlatılmaktadır. Yine de örneğin anlatıcı, Gloria'nın başının kesilmesi olayına geri döndüğünde, tanıkların geri dönüp kıyadan önceki akşam yemeğinden söz ettiğinde vb durumlarda *yineleme kipi* görülür. Örneğin, yönetici kadın Hester, Gloria'nın oğlu Jerry'ye kimi zaman kötü davranmasından ya da Michael Fish'in Gloria'yı dövmesinden söz ederken, *yinelemeli sıklık kipi* söz konusudur.

Ayrıca Kristeva'nın bu romanında *psikolojik sürem* uygulayımı aracılığıyla okur, roman kişilerinin ruhsal durumları üzerine kimi bilgiler de edinir. Örneğin, dedektif-gazeteci Stéphanie'nin, sözde-söylenge (pseudo-monologue) uygulayımıyla kendi iç dünyasını örtük okura açılması gibi: "Gecem, bulunmazdır. Uyuduğunu mu sanıyorsunuz, Stéphanie Delacour'un? Asla, uyuyor-geziniyor, gözlemliyor- bir muhabir, hepsi bu. Daha uzun uzadıya bilmeye çalışmak gereksiz. Yatağı mı? Onu, içinde taşıyor, cinsiyeti ve düşleri gibi, ne görülmüş ne bilinmiş. Şırak! Net. Bu akşama, bu geceye görünmezlikte buluşma." (s.35)

5. SONUÇ

Kristeva'nın öteki romanları gibi bu romanı da, kahramanlar aracılığıyla içinde kendisini yansıttığı aynalardan biridir. Nitekim romancı, anlatıcı-yazar aracılığıyla "ben, oyum", Hester, Pauline, nice başkaları..." (s.277) diyerek, roman kişilerinden kimileriyle kendisini özdeşleştirir. Ayrıca Stéphanie- Gloria ikilisi ve Kristeva arasında, karakter-yazar ilişkisinin kesişim noktasında özyaşamsal sıkı bir ilişki olduğu görülür. Kendisi de bunu açıkça açıklar: "Romanları(mı) ruhçözümlemeye ve anneliğe borçluyum. (...) Bu yaşlı üzünlemenin ortasında bile polisiye soruşturmayı yürüten dedektif gazetecinin konumunun sorumluluğunu tam olarak üstlenerek, *Possession*'da aynı zamanda birçok kadın kahramanım:

Gloria diye adlandırılan çevirmen kadının." (Julia Kristeva: si vous n'en étiez pas, quel serait votre désir?, L'Humanité, 20 Ocak 2017 tarihinde <http://www.humanite.fr/node/143952> adresinden erişildi.)

Possessions'da, roman kişilerinin kimilerinin, geçmişte birbirlerini tanıdıkları görülür. Kimileri de olaylar geliştikçe tanışır. Gloria'nın kıyasının öyküsünde, yalnızca izlekler bakımından değil, kişiler bağlamında da yakın ilişki olduğu açıktır.

Kristeva, bu romanda seçtiği sıra dışı, hatta kimi zaman gizemli kahramanlarıyla yaşama farklı pencereden bakmayı başarmıştır. Ayrıca romana, bir kadın kıyasını konu edinmekle, hem iyi bir polisiye roman örneği, hem de onun kurgusuna sorgulayıcı yeni-ötesi bir kimlik kazandırmıştır.

Romanın başkışileri, Santa Barbara'nın bozulmuş yenedünyasındaki gelenekleri, yabancı karşıtlığını, kişilerin bencilce tutkularını, toplumun boş inançlarını, yetkinin tek tipleşmesini ve geçerli yasanın tüm biçimlerini sorgulayarak başkaldıran rolündedirler. Romanda görülen akıl hastaları ise, ruhçözümleme alanında romancının güncel yaşamdaki kimi hastalarını olasılıkla temsil ederler.

Romandaki uzamlarla kişiler arasında çoğunlukla bir tutarlılık vardır ve bunların aracılığıyla kişilerin yaşamsal, düşünsel, toplumsal ve tinsel dünyaları arasında önemli bağlar kurulur. Ayrıca hem başkışilerin, hem öteki roman kahramanlarının kişiliklerini, mizaçlarını, duygularını ve ruhsal gelişimlerini belirleyici önemli etkilere de sahiptirler.

Kristeva'nın, öteki polisiye romanlarına oranla, bu romanda öyküleme ve anlatma süreçlerinin kurgusal açıdan iyi yapılandığı görülür. Modern ve yeni-ötesi süremsel öğelerin yanı sıra, toplumsal ve psikolojik süreçlerin kullanılmasıyla da, kıya oly(lar)ının neden ve sonuçlarının okur tarafından daha iyi anlaşılması sağlanır.

Romandaki anlatısal sürem, yazarın öteki romanlarına oranla, öykü süremi ile öyküleme süreminin saptanması bakımından daha kolay türdendir. Bunun yanı sıra, romanda yer alan öteki süremsel göstergeler ve imler, roman kişilerinin ekinse ve çok boyutlu yönlerini açıklamaya yöneliktir.

6. KAYNAKLAR

- Bahtin, M. (2014). *Karnaval'dan romana*. (Çev. Cem Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Debord, G. (2018). *Görüntü toplumu*. (Çev. Ayşen Ekmekçi, Okşan Taşkent), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- De Nooy J. (2003). How to Keep your head when all about you are losing theirs: Translating possessions into revolt in Kristeva. 113-129, In Lechte, J. & Zournazi, M. *The Kristeva Critical Reader*. Edinburgh University Press.
- Edvard, F. (1997). *La nouvelle*. Paris: Seuil.
- Genette, G. (1972). *Figures III*. Paris: Editions du Seuil.
- Goldenstein, J.-P. (1980). *Pour lire le roman*. Bruxelles: Éditions A. De Boeck.
- Günay, D. (2001). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Ivavtcheva-Merjanka, I. (2011). *Assia Djebar et Julia Kristeva: Choisir le français comme langue d'écriture*. University of Cincinnati.
- Kıran (Eziler), A. & Kıran, Z. (2011). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kristeva J. (2012). *The severed head- capital visions* (Translated by Jody Gladding), University of British Columbia.
- Kristeva J. (1996). *Possessions*. Paris: Fayard, Paris.
- Libal, I. K. (2012). *Le monde fictionnel de Julia Kristeva (mémoire)*. Wien.
- Narlı, M. (2002). Romanda zaman ve mekan kavramı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi (Journal of Social Sciences)*, 5(7), 91-106.
- Rus, L. B. (2011). *The etical and political function of revolt in Julia Kristeva's Novels*. PhD dissertation, Vancouver: University of British Columbia, 150-151.
- Yücel, T. (1995). *Anlatı yerlemleri/kişi/süre/uzam*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.